

Tisztelt Professor Asszony! Tisztelt Hölgyeim és Uraim!

Kedves Vendégeink!

Amikor Szent-Györgyi Albert 1937-ben szegedi kutatóként elnyerte az élettani Nobel-díjat a „biológiai égésfolyamatok, különösképpen a C-vitamin és a fumársav-katalízis szerepének terén tett felfedezéseierért”, a magyarországi sajtó – érthetően – nemzeti büszkeséggel eltelve adott hírt a világraszóló eredményről, kiemelve, hogy a tudós az alföldi város egyetemén folytatott kutatásait ismerték el a legrangosabb tudományos díjjal.

Jelzésértékű volt ugyanakkor, hogy maga Szent-Györgyi nyilatkozataiban inkább az amerikai ösztöndíjakban megnyilvánuló nemzetközi támogatást és a hatékony nemzetközi együttműködést említette a siker titkaként.

Jelzésértékű volt azonban az is, hogy az örömhír után nem sokkal első útja a múlt század, sőt talán a magyar történelem legkonceptiózusabb, legnagyobb hatású tudomány- és oktatáspolitikusának, az általa mélyen tisztelt Klebelsberg Kunónak a szegedi dómban található síremlékéhez vezetett. Nem véletlenül.

Szent-Györgyi ugyanis a nemzetközi tudomány egyik fellegvárából, Cambridge-ből éppen Klebelsberg hívására tért haza pár évvel korábban, 1930 nyarán. Nem sokkal később Szegeden már arról beszélt, hogy – idézem – „az a hallgatóság, amelyet kezem alá a középiskola küld, minden veleszületett tehetsége mellett is kevés kivétellel nemcsak tudósképzésre, de mindennemű felsőbb kiképzésre teljesen alkalmatlan”. Mint fogalmazott, „abból tizenkét évi magolás és drukkolás kivert minden eredetiséget, minden érdeklődést”.

Tisztelt Hölgyeim és Uraim!

Talán nem túlzás azt mondani, hogy majdnem egy évszázaddal később, az azóta eltelt évtizedek lélegzetelállító tudományos eredményeivel a tarsolyunkban, a

mesterséges intelligencia elképesztő távlatokat és egyelőre beláthatatlan veszélyeket is hordozó korának a kapujában Magyarországon oktatási kérdésekben szinte ugyanott tartunk, mint 1930-ban. Ezer sebből vérző hazai közoktatási rendszerünk jellemzően nem a bennünket körülvevő világra nyitott, kíváncsi, nyelveket beszélő, az áltudományos nézeteket rutinszerűen kiszűrő és elutasító, a tudományos módszerek egyszeregyével tisztában lévő diákokat bocsát ki. Ezzel pedig Magyarország versenyképességét és általános jóllétének alapjait veszélyeztetjük.

Kedves Kollégák!

Mi, a tudomány művelői pontosan tudjuk, hogy az alapok milyen fontosak. Milyen jelentőségük van az általános és a középiskolai éveknek. A kutató nem a laborban, nem a levéltárban vagy az egyetemi dolgozószobában születik. Gyermekkorai benyomások, iskolai élmények, motiváló pedagógusok formálják érdeklődő, kíváncsi egyetemistává. Akiből aztán az ottani környezet és tanulmányai hatására lesz vagy kutató, vagy a tudományt aktívan ugyan nem művelő, de a kor követelményeinek megfelelni tudó, a változásokhoz alkalmazkodni képes szakember. A tudományos gondolkodás értékeit, a kutatás világát, módszertanát szeretné az Akadémia közelebb hozni a fiatalokhoz a Középiskolai MTA Alumni Programmal is, amelyet 2020 őszén indítottam. Ennek keretében egy-egy középiskola egykori, az évek során kutatóvá érett diákja látogat vissza alma materébe, hogy egy kötetlen beszélgetés, vagy egy előadás révén hozza közelebb a fiatalokhoz a tudomány és a kutatás világát.

A Magyar Tudományos Akadémia ezért is törekszik arra, hogy elnöki ciklusokon átívelő programok, támogatások révén járuljon hozzá egy jól működő, kiszámítható, inspiráló, a tudomány és a műveltség iránti fogékonyság megteremtését elősegítő környezet kialakításához. Akadémiánk elkötelezetten dolgozik azon, hogy olyan keretek megteremtését segítse elő, amelyeken belül nem csupán a kiemelkedő

tehetségek gondozása lehetséges, hanem a társadalmi kohézió növelése és a lemaradók felzárkóztatása is.

Tisztelt Hölgyeim és Uraim!

Miként Szent-Györgyi Albertet, úgy mai előadónkat, Karikó Katalint is ezer szál köti Szegedhez, de kutatóként mindketten külföldi, elsősorban tengerentúli kutatóhelyeken dolgoztak.

Mi, itt a Magyar Tudományos Akadémián nem csupán az oktatás javítása céljából fogalmazunk meg tudományosan megalapozott javaslatokat. Azért is dolgozunk, hogy a bennük követendő példaképet látó, a kutatói pálya iránt elkötelezett fiatalok idehaza is kiszámítható pályáivet lássanak maguk előtt, a tudományos előmenetel kritikus szakaszaiban pedig megkapják azokat a támogatásokat, amelyek átsegíthetik őket a nehézségeken.

Bízom benne, hogy munkánk eredményeként a fiatal kutatóknak a jövőben egyre több lehetőségük lesz a maihoz hasonló, egy-egy kivételes kutatói pályát bemutató rendezvényt szervezni. Remélem, hogy mind gyakrabban örülhetünk nemcsak annak, hogy egy kiemelkedő eredményeket elérő és ezért rangos elismerésekben részesülő magyar kutató hazatér, hogy megossza velünk gondolatait, beszéljen kutatásairól, hanem annak is, amikor valaki az egyre vonzóbb magyarországi tudományos környezetben elért kutatásai eredményeivel kelti fel a nemzetközi tudományos közösség érdeklődését és váltja ki elismerését.

Kedves Vendégeink!

Mindig nagy megtiszteltetést jelent, ha egy nemzetközi hírnévű kutatót köszönhetünk Akadémiánkon. Karikó Katalin a nemzetközi tudományos élet egyik meghatározó személyisége, akinek a munka mellett számtalan meghívásnak kell eleget tennie – nem is olyan régen például a Harvard Egyetem avatta díszdoktorrá –, és aki ha az

Akadémiára és a Szegedi Biológiai Kutatóközpontba jön, akkor hazajön. Nagy örömeinkre gyakran teszi ezt. Két éve az MTA 194. közgyűlésén ünnepi előadásában végig követhettük pályáját a kezdeti labormunkától a világ tudományos élvonaláig. Ma pedig egyebek mellett arról fog nekünk beszélni, hogy mi motiválja leginkább a kutatót, milyen célokat érdemes kitűzni, és miként őrizhetjük meg lelkesedésünket a tudomány iránt akkor is, ha utunkat kudarcélmények tarkítják. Ez utóbbi különösen motiváló lehet azoknak a fiataloknak, akik pályájuk elején esetleg azzal szembesülnek: több a nem várt nehézség és kevesebb a látványos eredmény, mint azt szeretnék.

Karikó Katalin tudományos életútja követendő mintát jelent mindazoknak, akik kíváncsiságuknak, elkötelezettségüknek és kitartásuknak köszönhetően a kutatói pályára léptek. Megerősítését annak, hogy érdemes kitartani, érdemes a kutatói pályán maradni még akkor is, ha egy-egy időszakban esetleg más, könnyebbnek és nagyobb haszonnal kecsegtetőnek tűnő alternatívákat is választhatnának.

Köszönöm megtisztelő figyelmüket!